आयोगवः [ अयोगव एव, स्वार्थे अण् ] The son of a Sūdra by a Vaisya wife (his business being carpentry; of Ms. 10.48); शूदादायोगवः क्षता चाण्डालश्चाधमो नृणाम् । वैश्य-राजन्यविप्रास्तु जायन्ते वर्णसंकराः॥ —वी A woman of this tribe.

आयोजनम् ind. Up to one योजन.

आयोदः Son of अयोद i. e. धौम्यमुनि.

आरः, -रम् [ आ-ऋ-घञ् ] 1 Brass; ताम्रारकोष्ठां परिखादुरा-सदाम Bhag. 10. 41. 20. -2 Oxide of iron. -3 An angle, corner. -4 N. of a tree (मधुराम्रफड). -रः 1 The planet Mars. -2 The planet Saturn. -3 Going. -4 Distance. -5 Nearness, as in आरात q. v. -6 Extremity (प्रान्तभाग). -रा (आ-ऋ-अच्) 1 A shoemaker's awl. °मुखम् An arrow-head shaped like an awl; आरामुखेन चर्मच्छेदनम्। Dhanur. 66. -2 A knife, probe, instrument of iron. -3 A spoke; cf. अर. -4 A goad, or whip; उदाम्याराम-प्रकायोत्थितस्य Si. 18.7. -Comp. -अग्र 1 the point of an awl; आराग्रमात्रो ह्यवरोऽपि दृष्टः Svet. 5.8. -2 the iron thong at the end of a whip. -आविलः N. of a chain of mountains, a part of the Vindhya. -कूट:, -टम् brass; उत्तप्तस्फुरदारकूटकपिलज्योतिजर्वलद्दीप्तिभिः U. 5. 14. किमारकूटाभरणेन श्रियः N.

आरकात ind. Ved. Far from.

आरक्ष a. Preserved, defended, fit to be protected. -क्षः, -क्षा 1 Protection, preservation, guard; आरक्षस्य विधि कृत्वा Mb. 5. 160. 3; आरक्षे मध्यमे स्थितान Rām; Sānti. 3. 5; Ms. 3. 204. शतसाहस्रमारक्षं मध्यगं रक्षसां कपिः Bk. -2 The junction of the frontal sinuses of an elephant (कुम्भसन्धि). -3 The part of the forehead below this iunction. -4 An army; आरक्षो मे हतस्तात Rām. 3. 31. 40. -Comp. -अधिकृतः Guard. EI., I. p. 5. f.

आरक्ष (क्षि) कः 1 A watchman, patrol, sentinel. -2 A village or police magistrate.

आरङ्गरः A bee. आरङ्गरेव मध्वेरयेथे Rv. 10. 106. 10.

आरग्वधः The tree Cassia Fistula (Mar. बहवा) largely used in medicinal recipes. -धम Its fruit.

आरचित a. Arranged, prepared, formed &c; see रचित.

आरट: [ आ-रट्-अच् ] An actor.

NITE: 1 N. of a country to the north-east of Punjab, famous for its breed of horses; (the people of Guzarath in Ravalpindi still call their country Hairat or Airatdesa); the inhabitants of this country (pl.). -2 A horse from this country.

आरणम् Ved. 1 Depth, abyss. -2 A precipice; याभिरन्तकं जसमानमारणे Rv. 1. 112. 6. -जाः N. of a class of Jaina deities.

आरणि: [ आ-ऋ-अनि ] An eddy, whirlpool.

आरणेय a. (-यी f.) [अरणि-ठक् ] Relating to or sprung from Arapi q. v. -यः N. of Suka. -यम् or पर्वन

Title of the last section of the third book of the Mahābhārata.

आरण्य a. (ण्या,-ण्यो f.) [अरण्ये भवः ण्] Wild, forest-born, relating to a forest (opp. प्राम्य); पगुः Ms.10.48. (आरण्यपगु is of 7 kinds:-सरीस्पो रुद्धेव महिषो वानरस्तथा। पृथतक्षों मृगश्चेव पशुवें सप्तथा मतः॥) -ण्यः, -ण्यम् 1 A forest. -2 A kind of corn growing without sowing seed. -3 N. of certain signs of the zodiac (see राशि below). -4 Cow-dung (-ण्यः only). -5 N. of a Parvan in the Mahābhārata. -6 N. of a Kāṇḍa in the Rāmāyaṇa. -Cemp. -जुक्कुटः a wild cock. -गानम् one of the four Gānas or psalm-books of the Sāmaveda. -पर्वन् n. N. of the third book of the Mahābhārata, usually called Vana-Parvan. -पशुः a wild beast. -मुद्रा a kind of bean. -पश्चिः (in the zodiac) 1 The signs Leo, Aries, and Taurus. -2 The former half of Capricorn.

आरण्यक a. [अरण्ये भवः बुज् ] Relating to or produced in a forest, wild, forest-born (usually with the words अध्याय, मनुष्य, न्याय, पिथन, विहार, and हस्तिन P. IV. 2. 129 Vārt.) -कः A forester, an inhabitant of the woods; तपः षड्भागमक्षय्यं ददत्यारण्यका हि नः Ś. 2. 14; द्वावप्यत्रारण्यको Ś. 5. आरण्यकोपात्तफलप्रस्तिः R. 5. 15. -कम् An Araṇyaka; it is one of a class of religious and philosophical writings (connected with the Brāhmaṇas) which are either composed in forests, or must be studied there; e. g. ऐतरेयारण्यकम्, चृहदारण्यकम् and तित्तिरायारण्यकम्; अरण्येऽनृत्यमानत्वात् आरण्यकम्, Bri. Ar. Up.; (अरण्येऽध्ययनादेव आरण्यकमुदाहतम्); वेदवादानतिकम्य शास्त्राण्यकानि च Mb. 12. 19. 17. -Comp. -काण्डम् the title of the third book of the Rāmāyaṇa. गानम् = अरण्यगानम्.

आरथः [ईषत्स्वल्पो रथः] A carriage drawn by one horse or ox.

आरनालम् Gruel made from the fermentation of boiled rice.

आरम् 1 A. 1 To begin, commence, undertake; अय वा मृदु वस्तु हिंसितुं मृदुनैवारभते प्रजान्तकः R.8.45; आरभन्तेऽल्पमेवाज्ञाः Subhāṣ.; आरब्धा बलिविग्रहम् Bk. 5. 38. -2 To be active or energetic, be busy; अप्यनारभमाणस्य Si. 2.91. -3 To rely on. -4 To reach or attain to, obtain. -5 To seize, grasp. -6 To form, make; भूतैः पञ्चभिरार्ब्धे देहे Bhāg.

आर्ड्य p. p. Begun, commenced; आर्ड्य हि सुदुष्करेऽपि महतां मध्ये विरामः कुतः Subh. Ratn. -ड्यम् Beginning.

आर्बिः f. Beginning, commencement.

आरमटः [आरम्-अटि] An enterprising or courageous man. -टः, -टी Boldness, confidence. -टी 1 A branch of the dramatic art, machinery of the drama, representation of supernatural, horrible events on the stage; मायेन्द्रजालसंप्रामकोधोद्भान्तादिचेष्टितैः। संयुक्ता वधकस्थायेन्द्रजालसंप्रामकोधोद्भान्तादिचेष्टितैः। संयुक्ता वधकस्थायेन्द्रजारमटी मता॥ (said to be of four kinds, see S. D. 420 et. seq.). -2 A kind of literary style (यति). -3 A particular style of dancing.